

Aan: Algemene Commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Betreft: AO IMVO 22 juni 2016, onderzoek zorgplicht Nederlandse bedrijven

Amsterdam, 15 juni 2016

Geachte Kamerleden,

Het 'onderzoek zorgplicht Nederlandse bedrijven'¹ dat in opdracht van de Ministeries Veiligheid en Justitie en Buitenlandse Zaken door het *Utrecht Centre for Accountability and Liability Law* van de Universiteit Utrecht is uitgevoerd, biedt een uitvoerig antwoord op de vraag of de zorgplicht van Nederlandse bedrijven ten aanzien van IMVO afdoende in de wet is geregeld. Het onderzoek biedt inzicht in wets- en beleidsterreinen die van belang zijn voor de *duty to protect* uit de *UN Guiding Principles on Business and Human Rights* (UNGP), en brengt in kaart of, en hoe, slachtoffers van bedrijfsgerelateerde schendingen, hun recht kunnen halen in Nederland.

Helaas hadden de onderzoekers nadrukkelijk niet de opdracht om aanbevelingen te doen.² Het is daarom noodzakelijk om de bevindingen in het omvangrijke rapport te vertalen naar opties voor wijzigingen in wetgeving en beleid. Het is teleurstellend dat de kabinetsreactie slechts op een aantal aspecten uit het onderzoek ingaat.

Het MVO Platform roept de Kamer daarom op om een **hoorzitting/ronde tafel** met experts te beleggen: de onderzoekers zelf, andere (academisch) experts, en organisaties betrokken bij toegang tot recht en genoegdoening voor slachtoffers van bedrijfsgerelateerde schendingen, kunnen aldus hun visies en aanbevelingen met u delen. Dit biedt een basis voor een goed geïnformeerd debat over de mogelijke wets- en beleidswijzigingen waarmee Nederland de UNGP beter borgt. Het verdient aanbeveling om hierbij andere commissies, zoals Buitenlandse Zaken (mensenrechten) en Veiligheid en Justitie, te betrekken. Dit zou ook betekenen dat dit onderzoek pas na deze hoorzitting, in een apart AO besproken, volledig besproken zou moeten worden.

Omdat dit onderzoek naar de zorgplicht van bedrijven voorsnog op de agenda staat van het AO IMVO van 22 juni, geven wij hieronder - beknopt en onvolledig - enkele bevindingen uit het onderzoek weer, met enkele aanbevelingen om wet- en regelgeving en beleid in lijn te brengen met de UNGP:

- Er bestaat in het huidige Nederlandse recht geen algemene wettelijke verplichting voor Nederlandse ondernemingen om te voldoen aan de kernelementen van de '*responsibility to respect*' uit de UNGP. Daarmee **sluit Nederland niet aan bij internationale ontwikkelingen**. In verschillende ons omringende landen bestaan op deelgebieden dergelijke verplichtingen of zijn serieuze voorstellen gedaan voor het invoeren van een dergelijke verplichting. Voorbeelden zijn het Franse wetsvoorstel inzake de invoering van een '*devoir de vigilance*' op IMVO-gebied en het Zwitserse *Responsible Business Initiative*, dat voorziet in de invoering van een wettelijke IMVO-zorgvuldigheidsverplichting voor Zwitserse ondernemingen. Een voorbeeld van een deelperplichting is de *Modern Slavery Act* in het Verenigd Koninkrijk.
- Uit de studie blijkt dat het **vestigingsklimaat niet negatief beïnvloed** wordt door regelgeving op het gebied van MVO. Integendeel, er is door respondenten, met name de voorlopers op IMVO-gebied, gewezen op de keerzijde van het verhaal, namelijk dat regelgeving, mits duidelijk en consistent, het nationale speelveld gelijktrekt en aanzet tot innovatie die op de

¹ Voluit: 'Zorgplichten van Nederlandse ondernemingen inzake internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen' Het onderzoek en de Kabinetsreactie vindt u [hier](#).

² De opdracht aan de onderzoekers was: een beschrijving van de juridisch status quo.

lange termijn een concurrentievoordeel oplevert op het internationale speelveld. Dit biedt een extra argument waarom Nederland zou moeten aansluiten bij bovengenoemde internationale tendens en de **responsibility to respect (d.m.v. due diligence) in regelgeving moet vastleggen.**

- Het **strafrecht** wordt op dit moment niet benut om schendingen van internationale afspraken op het gebied van MVO aan te pakken terwijl dat (juridisch) wel mogelijk is. Het opsporen en vervolgen van bedrijfsgerelateerde mensenrechtenschendingen zou meer prioriteit moeten krijgen bij het openbaar ministerie. Hieraan zitten belangrijke voordelen: het kan gezien worden als een vorm van **'toezicht' op MVO** waarvan een preventieve werking zal uitgaan. Het MVO Platform zou het verwelkomen als op dit gebied in ieder geval pilots in gang worden gezet. Uiteraard dient het openbaar ministerie daartoe de benodigde opsporings- en vervolgingscapaciteit te krijgen. Overigens wordt in Frankrijk al wel gebruik gemaakt van het strafrecht bij bedrijfsgerelateerde schendingen. Daar bestaat de mogelijkheid dat ook derden (in de praktijk meestal NGO's) vervolgingen kunnen initiëren. Deze route zou ook voor Nederland onderzocht kunnen worden.
- Het is mogelijk dat (buitenlandse) slachtoffers bedrijven aansprakelijk stellen **door het starten van een civiele rechtszaak**, maar uit het onderzoek blijkt dat zich daarbij vele praktische en juridische belemmeringen voordoen. Er wordt dan ook weinig daadwerkelijk gebruik van gemaakt. In de kabinetsreactie worden enkele stappen ten aanzien van die belemmeringen aangekondigd: de **herziening van het bewijsrecht** (inclusief het inzagerecht) betreft een al enige tijd lopende algemene herziening. Het verdient verdere navraag in hoeverre dit proces daadwerkelijk perspectief biedt om de bewijslast door slachtoffers van bedrijfsgerelateerde schendingen te verlichten. Het MVO Platform verwelkomt de invoering van de mogelijkheid tot **collectieve vordering tot schadevergoeding**. Maar tegelijk is duidelijk dat hiermee nog niet alle belemmeringen zijn weggenomen. Een extra stap zou gezet kunnen worden in het beter vastleggen van de **zorgplicht van moeder (of controlerende) bedrijven voor activiteiten van dochterondernemingen** als hierdoor milieu en mensenrechten in het geding zijn.³
- Het ondernemingsrecht (vennootschapsrecht) vraagt van bestuurders om het belang van de onderneming boven andere belangen te stellen. Dat kan op gespannen voet staan met verantwoordelijkheden die bedrijven hebben in het kader van de MVO-richtlijnen. Een herziening en **modernisering van het ondernemingsrecht** zou daarom op zijn plaats zijn. De voorgenomen herziening van de Corporate Governance Code, genoemd in de kabinetsreactie, voorziet geenszins in een oplossing. In de eerste plaats ontbreekt in die herziening iedere verwijzing naar MVO-normen.⁴ Bovendien wordt met de code het wettelijk kader niet gewijzigd. Een andere route om de verantwoordelijkheid voor MVO ook in het ondernemingsrecht beter tot uitdrukking te brengen is het **uitbreiden van de doelgroep van wettelijke plicht tot bekendmaking niet-financiële informatie**. Momenteel wordt deze wettelijke plicht ingevoerd maar slechts voor een beperkte groep bedrijven.⁵

Gezien het gewicht van deze conclusies en voorstellen, hopen wij dat uw Kamer zich hier nader in verdiept en geen mogelijkheden onbenut laat om de UNGP beter in de Nederlandse wet te verankeren.

Wij zijn uiteraard graag tot nadere toelichting bereid.

Vriendelijke groet,
Namens het MVO Platform,

Suzan van der Meij (06 12271726)

³ Zie hiervoor ook de brief van Amnesty International voor het debat van 22 juni

⁴ Zie [brief](#) van het MVO Platform over de herziening van de Corporate Governance Code van april 2016.

⁵ Zie [brief](#) van het MVO Platform van december 2015 over de invoering van wettelijke plicht tot niet-financiële rapportage.